

از دواج موقت

تأليف:

اسحاق دبيري

این کتاب از سایت کتابخانه عقیده دانلود شده است.

www.aqeedeh.com

book@aqeedeh.com

آدرس ایمیل:

سایت‌های مفید

www.aqeedeh.com

www.nourtv.net

www.islamtxt.com

www.sadaislam.com

www.ahlesonnat.com

www.islamhouse.com

www.isl.org.uk

www.bidary.net

www.islamtape.com

www.tabesh.net

www.blestfamily.com

www.farsi.sunnionline.us

www.islamworldnews.com

www.sunni-news.net

www.islamage.com

www.mohtadeen.com

www.islamwebpedia.com

www.ijtehadat.com

www.islampp.com

www.islam411.com

www.videofarda.com

www.videofarsi.com

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

فهرست مطالب

۱	.....فهرست مطالب
۲	..... ازدواج موقت
۲	..... کلید هدایت در قرآن است
۳	..... ازدواج موقت در قرآن
۶	..... معنی لغوی استمتاع
۷	..... مهریه چهار حالت دارد:
۹	..... جامعه عصر نبوی از ازدواج موقت خالی بوده است
۱۱	..... ازدواج موقت در روایات و فتوای فقهاء
۱۳	..... فقهاء اهل بیت بر حرمت نکاح متعه اجماع دارند
۱۵	..... بررسی تاریخ ائمه
۱۶	..... خلاصه

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمٰنِ الرَّحِیْمِ

ازدواج موقت

الحمد لله رب العالمين، الرحمن الرحيم، مالك يوم الدين، وصلى الله وسلم على نبينا محمد وعلى آله وصحبه ومن تبعهم بإحسان إلى يوم الدين، أما بعد.

اگر مسلمانان در تمام امور مهم به کتاب خداوند متعال بازمی گشتند و به آن اعتماد و به احکامش اطمینان می داشتند و اکتفا می نمودند بین آنها اختلافی باقی نمی ماند، پس بیاید قرآن را در این امر مهمی که به یکی از ویژگیهای خاص مسلمانان مانند: عرض، نسل و شرف آنان مربوط است. مرجع و وسیله هدایت خود قرار دهیم.

کلید هدایت در قرآن است

خداوند آیات قرآن را به دو دسته تقسیم می کند.

۱- آیات محکّمات که اشتباه و احتمالات را بر نمی تابند.

۲- آیات متشابهات که چند معنی را می رسانند.

خداوند می فرماید مرجع ما در مسائل مهم آیات محکم است، لذا اتباع و پیروی از آیات متشابه را بر ما حرام کرده است:

﴿هُوَ الَّذِي أَنْزَلَ عَلَيْكَ الْكِتَابَ مِنْهُ آيَاتٌ مُحْكَمَاتٌ هُنَّ أُمُّ الْكِتَابِ وَأُخَرُ مُتَشَابِهَاتٌ ۚ فَأَمَّا الَّذِينَ فِي قُلُوبِهِمْ زَيْغٌ فَيَتَّبِعُونَ مَا تَشَبَهَ مِنْهُ﴾. [آل عمران: ۷].

«او کسی است که این کتاب (آسمانی) را بر تو نازل کرد، که قسمتی از آن، آیات «محکم» (صریح و روشن) است: که اساس این کتاب می باشد: (و هر گونه پیچیدگی در آیات دیگر، با مراجعه به اینها، برطرف می گردد)، و قسمتی از آن، «متشابه» است (آیاتی که به خاطر بالا بودن سطح مطلب و جهات دیگر، در نگاه اول، احتمالات مختلفی در آن می رود: ولی با توجه به آیات محکم، تفسیر آنها آشکار می گردد). اما آنها که در قلوبشان انحراف است، به دنبال متشابهاتند».

بنابراین مادر امتثال به قول خداوند بر آیات محکم قرآن اعتماد می‌کنیم نه متشابه، و بدین طریق به سلامت به آرامش و اطمینان درونی می‌رسیم پس بحث را به دو قسم تقسیم می‌کنیم:

۱- ازدواج موقت در قرآن.

۲- ازدواج موقت در روایات و فتوای علماء.

ازدواج موقت در قرآن

ازدواج موقت ابتدا در میان یهود، فارس و غیره وجود داشته است. و به جامعه جاهلی جزیره العرب سرایت کرده است. وقتی دین اسلام آمد در ابتدای دعوت دوبار با نزول این آیات تحریم شد: ﴿وَالَّذِينَ هُمْ لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ﴾ إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ فَلَهُمْ غَيْرُ مَلُومِينَ ﴿۶﴾ فَمَنْ أَبْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ ﴿۷﴾. [المؤمنون: ۵-۷، المعارج: ۲۹-۳۱]. «و آنها که دامان خویش را (از بی‌عفتی) حفظ می‌کنند. جز با همسران و کنیزانشان، چرا که بهره‌گیری از اینها مورد سرزنش نخواهند بود. و هر کس جز اینها را طلب کند، متجاوز است».

از این آیات مکی مشخص می‌شود که اصل در فروج حرمت است و اما تحلیل آن استثنا است که بعداً ذکر می‌شود پس درباره هر چه سکوت کرد حرام است.

و عبارت: ﴿هُم لِفُرُوجِهِمْ حَافِظُونَ﴾. محور اصلی حرمت است ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾. استثناء حلال و شامل دو نوع نکاح است یعنی غیر از آن دو همه حرامند. اما خداوند برای اینکه راه اشتباه و التباس را بر انسان ببندد با نص صریح غیر از آن دو نکاح را تحریم کرده است ﴿فَمَنْ أَبْتَغَىٰ وَرَاءَ ذَلِكَ فَأُولَٰئِكَ هُمُ الْعَادُونَ﴾. پس هر راه دیگری غیر از آن دو نکاح حرام است خواه با زنا، متعه یا استبضاع و ... باشد.

مسلمانان در عهد مکی این نکاح (ازدواج موقت) را به خاطر حرمت آن انجام نداده‌اند و هنگامی که به مدینه هجرت کردند آیات نازل شده جز نکاح دائم و نکاح ملک یمین چیز دیگری را اضافه نکردند. کسی که از همسر موقت تمتع می‌کند در واقع نمی‌توان آن را زوجه او نامید. چون در صورت مرگ یکی از آنها از همدیگر ارث نمی‌برند. خداوند

می‌فرماید: ﴿وَلَكُمْ نِصْفُ مَا تَرَكَ أَزْوَاجُكُمْ إِنْ لَمْ يَكُنْ لَهُنَّ وَلَدٌ ... وَلَهُنَّ الرُّبْعُ مِمَّا تَرَكَتُمْ ...﴾. [النساء: ۱۲]. «و برای شما، نصف میراث زنانان است، اگر آنها فرزندی نداشته باشند...».

«اگر همسر موقت زوجه محسوب می‌شد باید از همدیگر ارث می‌بردند ... و اگر فرزندی داشته باشند، یک چهارم از آن شماست.».

«شما نصف اموال زنانان را می‌برید اگر فرزند نداشته باشند ... و زنانان از شما یک چهارم اموالتان را می‌برند اگر...».

به آیات مربوط به این موضوع مراجعه کنید [بقره: ۲۲۱] [نور: ۳۲-۳۳] [نساء: ۳]، (احزاب: ۵۰ و ۵۲) در سوره نور می‌فرماید: ﴿وَأَنْكِحُوا الْأَيْمَىٰ مِنْكُمْ﴾. [النور: ۳۲].

«کسانی که همسر ندارند را به نکاح درآورید.».

﴿وَالصَّالِحِينَ مِنْ عِبَادِكُمْ وَإِمَائِكُمْ﴾. [النور: ۳۲].

منظور نکاح ملک یمین است سپس می‌فرماید: ﴿وَلَيْسَتَعَفِيفَ الَّذِينَ لَا يَجِدُونَ نِكَاحًا حَتَّىٰ

يُغْنِيَهُمُ اللَّهُ مِنْ فَضْلِهِ﴾. [النور: ۳۳].

«و کسانی که امکانی برای ازدواج نمی‌یابند، باید پاکدامنی پیشه کنند تا خداوند از فضل خود آنان را بی‌نیاز گرداند.».

پس هر کس زوجه یا امه را نیافت تا با او ازدواج کند خداوند به او توصیه می‌کند صبر و عفاف را پیشه کند یعنی غیر از آن دو نکاح راههای دیگر حرام‌اند. اگر نکاح موقت حلال بود در اینجا ذکر می‌شد. مثلاً به جای لیستعفف می‌فرمود لیستمع، چون لیستعفف مقتضی منع است. خصوصاً با توجه به اینکه اصل در فروج حرمت است.

در سوره نساء می‌فرماید: ﴿فَأَنْكِحُوا مَا طَابَ لَكُمْ مِنَ النِّسَاءِ مَثَلِيٍّ وَتِلْكَ وَرُبْعٌ﴾.

[النساء: ۳]. این همان ازدواج دائم است. «از زنانی که می‌پسندید دو یا سه یا چهار تا را (در یک زمان) به نکاح خود درآورید.

﴿فَإِنْ خِفْتُمْ أَلَّا تَعْدِلُوا فَوَاحِدَةً﴾.

«و اگر می‌ترسید عدالت را (درباره همسران متعدد) رعایت نکنید، تنها یک همسر بگیرید.»

﴿أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ [النساء: ۳].

«و یا از کنیزانی که مالک آنهاست استفاده کنید.»

خداوند ازدواج با یک زن و نکاح ملک یمین را در این آیه مطرح کرده است، اگر نکاح موقت مشروع بود حتماً خداوند آنرا مطرح می‌نمود.

سپس خداوند بعد از محرمات نکاح می‌گوید: ﴿وَأُحِلَّ لَكُمْ مَا وَرَاءَ ذَلِكَ أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرَ مُسْفِحِينَ ۚ فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً ۚ ... وَمَنْ لَمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلًا أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُكُمْ﴾ [النساء: ۲۴-۲۵]. «برای شما ازدواج با زنان دیگر جزاینان حلال گشته است و می‌توانید با اموال خود با زنان ازدواج کنید در حالی که پاک دامن و بدور از زنا هستید اگر با زنی ازدواج کردید و از او کام گرفتید مهریه او را به عنوان فریضه بپردازید. ... و اگر کسی از شما نتوانست با زنان مؤمن ازدواج کند می‌تواند با کنیزان مؤمن ازدواج کند.»

یعنی این دو راه حلال ازدواج دائم و نکاح ملک یمین هستند. ولی اگر اولی را به ازدواج موقت تفسیر کنیم جای ازدواج دائم که اصل در نکاح است در آیات باقی نمی‌ماند و این غیر معقول است چون دلیل برای تعبیر آیه به ازدواج موقت نداریم جز لفظ «استمتعتم» که به علت مشابه بودنش نمی‌توان چیزی را با قرآن ثابت کرد.

استدلال به قرآن برای مشروعیت ازدواج موقت جائز نیست زیرا تنها جایی از قرآن که در این زمینه به آن استناد می‌شود لفظ مشابه بوده و دلالت آن قطعی نیست.

حلال کردن فروج در اسلام جداً مسئله مهمی است، تساهل در آن هرگز جائز نبوده و دلایل مشابه را بر نمی‌تابد. در قرآن حتی یک نص صریح دال بر مشروعیت نکاح موقت وجود ندارد، پس ادعای مشروعیت آن باطل است زیرا پیروی از متشابهات است.

معنی لغوی استمتاع

در لغت استمتاع یعنی لذت و سودبردن که ممکن است از چند چیز باشد. ۱- غذا: خداوند می فرماید: ﴿أَحِلَّ لَكُمْ صَيْدُ الْبَحْرِ وَطَعَامُهُ مَتَعًا لَكُمْ﴾. [المائدة: ۹۶].

«صید دریا و طعام آن برای شما و کاروانیان حلال است».

۲- لباس باشد: ﴿وَمِنْ أَصْوَابِهَا وَأَوْبَارِهَا وَأَشْعَارِهَا أَثْنَا وَمَتَعًا إِلَىٰ حِينٍ﴾. [النحل: ۸۰].

«و از پشم و کرک و موی آنها، برای شما اثاث و متاع (و وسایل مختلف زندگی) تا زمان معینی قرار داد».

۳- اموال پرداخت شده به مطلقات باشد:

﴿وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَىٰ الْمَوْسِعِ قَدْرُهُ وَعَلَىٰ الْمُقْتَرِ قَدْرُهُ مَتَعًا بِالْمَعْرُوفِ﴾. [البقرة: ۲۳۶].

«شروتمند و فقیر هر یک باندازه توانشان زنان (مطلقه) را به نحو احسن بهره‌مند سازند».

۴- جماع باشد، ﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ﴾. یعنی هرگاه با آنان جماع کردید چون

انسان از جماع لذت می‌برد و بهره‌مند می‌شود.

واژه استمتاع و مشتقات آن حدود شصت بار بکار رفته است که هیچکدام از آنها در ارتباط با نکاح موقت نیستند. از جمله آیه ۱۲۸ سوره انعام:

﴿وَقَالَ أَوْلِيَآؤُهُمْ مِّنَ الْإِنْسِ رَبَّنَا اسْتَمْتَعَ بَعْضُنَا بِبَعْضٍ وَبَلَّغْنَا أَجَلَنَا الَّذِي أَجَلْتَ لَنَا

قَالَ النَّارَ مَثْوَلَكُمْ...﴾. [الأنعام: ۱۲۸].

«پروردگارا! هر یک از ما دو گروه (پیشوایان و پیروان گمراه) از دیگری استفاده کردیم:

(ما به لذات هوس آلود و زودگذر رسیدیم: و آنها بر ما حکومت کردند: و به اجلی که برای ما مقرر داشته بودی رسیدیم). (خداوند) می‌گوید: «آتش جایگاه شماست».

﴿قُلْ تَمَتَّعُوا فَإِن مَّصِيرَكُمْ إِلَى النَّارِ﴾. [آل عمران: ۷].

«بگو: بهره‌مند شوید همانا مصیر شما رو به آتش است».

هیچکدام از این آیات درباره ازدواج موقت نیست زیرا سیاق آیات این سوره‌ها و همچنین سوره نساء آنرا نمی‌پذیرند و منظور آیه ۲۴ سوره نساء پرداخت مهریه ازدواج

دائم است که ذیلاً توضیح داده می‌شود.

مهریه چهار حالت دارد:

۱- هنگامی که قبل از دخول طلاق واقع شود و مهریه‌اش مشخص نشده باشد در چنین حالی براساس توانایی زوج مقداری مال به زن داده می‌شود: ﴿لَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ إِنْ طَلَقْتُمُ النِّسَاءَ مَا لَمْ تَمْسُوهُنَّ أَوْ تَفْرِضُوا لَهُنَّ فَرِيضَةً وَمَتَّعُوهُنَّ عَلَى الْمَوْسِعِ قَدَرُهُ وَعَلَى الْمُقْتَرِ قَدَرُهُ﴾. [البقرة: ۲۳۶].

«اگر زنان را قبل از آمیزش جنسی یا تعیین مهر، (به عللی) طلاق دهید، گناهی بر شما نیست. (و در این موقع،) آنها را (با هدیه‌ای مناسب،) بهره‌مند سازید! آن کس که توانایی دارد، به اندازه توانایش، و آن کس که تنگدست است، به اندازه خودش، هدیه‌ای شایسته (که مناسب حال دهنده و گیرنده باشد) بدهد».

۲- وقتی که طلاق قبل از دخول واقع شود و مهر زن مشخص باشد مهریه زن نصف مهریه مشخص شده است.

﴿وَإِنْ طَلَقْتُمُوهُنَّ مِنْ قَبْلِ أَنْ تَمْسُوهُنَّ وَقَدْ فَرَضْتُمْ لَهُنَّ فَرِيضَةً فَنِصْفُ مَا فَرَضْتُمْ﴾. [البقرة: ۲۳۷].

«هرگاه زنان را قبل از دخول طلاق دادید و مهریه آنان معلوم شد نصف مهریه را به آنان بپردازید».

۳- هرگاه زن بعد از دخول طلاق داده شد و مهریه‌اش مشخص نشده بود باید به زن مهرالمثل داده شود.

۴- وقتی مهریه زن معلوم باشد و طلاق داده شود باید تمام مهریه‌اش پرداخت گردد. گرچه تنها با یک جماع از او متمتع شده باشد.

﴿فَمَا اسْتَمْتَعْتُمْ بِهِ مِنْهُنَّ فَآتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ فَرِيضَةً﴾. [النساء: ۲۴].

«پس کسی از زنان که از او بهره گرفتید [یعنی: با جماع و آمیزش جنسی به وسیله نکاح شرعی، از او برخوردار شدید] پس مهرشان را [که بر آن با هم به توافق رسیده بودید] به عنوان فریضه‌ای به آنان بدهید [یعنی: مهر برای زنان از جانب خدای متعال

مقرر شده است.»

اجور در اینجا یعنی مهریه چون در عقد ازدواج در مقابل استمتاع از زن اجری قرار داده می‌شود تا زن از آن بهره ببرد خداوند می‌فرماید: ﴿يَأْتِيهَا النَّبِيُّ إِنَّا أَحْلَلْنَا لَكَ أَزْوَاجَكَ الَّتِي ءَاتَيْتَ أُجُورَهُنَّ﴾. [الأحزاب: ۵۰].

«ای پیامبر، ما همسرانی را که مهریه‌شان را پرداخت کرده‌ای برای حلال کردیم.»
 شیخ الطائفه طوسی کسانی را که می‌گویند منظور از اجور ازدواج متعه است سفیه می‌داند و می‌گوید: «بعضی از اصحاب ما گفته‌اند مراد از آیه ازدواج متعه است چون به مهریه اجر نمی‌گویند بلکه صدقه و نحله گفته می‌شود. اما این قول ضعیف است چون خداوند مهریه را اجر نامیده است و می‌فرماید: ﴿فَأَنْكِحُوهُنَّ بِأَدْنِ أَهْلِهِنَّ وَءَاتُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾. [النساء: ۲۵]. «آنها را با اجازه صاحبان آنان تزویج نمایید، و مهرشان را به خودشان بدهید.»

﴿وَالْمُحْصَنَاتُ مِنَ الَّذِينَ أُوتُوا الْكِتَابَ مِنْ قَبْلِكُمْ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾. [المائدة: ۵].
 «و زنان پاکدامن از اهل کتاب، حلالند: هنگامی که مهر آنها را بپردازید.» «مسیره التبیان» (۱۶۶/۳).

شریف مرتضی یکی از بزرگان شیعه و مشهورترین آنها در کتابش «الانتصار» می‌گوید: برخی از اصحاب ما استدلال کرده‌اند که لفظ «استمتع» دال بر ازدواج موقت است نه ازدواج دائم، چون خداوند مالی را که به زن داده می‌شود اجر نامیده است در صورتی که خداوند مهریه ازدواج دائم را به این اسم بیان نکرده است بلکه به اسم نحله، صداق و فریضه آن را نام برده است. اما این استدلال مورد اعتماد نیست چون مهریه ازدواج دائم را نیز اجر نامیده است.

﴿وَلَا جُنَاحَ عَلَيْكُمْ أَنْ تَنْكِحُوهُنَّ إِذَا ءَاتَيْتُمُوهُنَّ أُجُورَهُنَّ﴾. [الممتحنه: ۱۰]. «و گناهی بر شما نیست که با آنها ازدواج کنید هرگاه مهرشان را به آنان بدهید.» «الانتصار» شریف مرتضی (ص ۱۱۳).

بنابراین استدلال به این آیه برای ازدواج موقت درست نیست چون استدلال به متشابه

است. و سیاق آیه از چند وجه آنرا ردّ می‌کند این آیات تنها دو نوع نکاح را نام برده‌اند نکاح دائم و ملک یمین که از نکاح دائم به لفظ استمتاع تعبیر شده است ولی اگر منظور از استمتاع نکاح متعه باشد این بدان معنی است که در این آیات ازدواج دائم ذکر نشده است. و این غیر معقول است پس باید لفظ را بر ازدواج دائم حمل کنیم نه چیز دیگر.

در آیه ابتدا نکاح مشکل وبعد نکاح آسان را بیان کرده است: ﴿وَمَنْ لَّمْ يَسْتَطِعْ مِنْكُمْ طَوْلاً أَنْ يَنْكِحَ الْمُحْصَنَاتِ الْمُؤْمِنَاتِ فَمِنْ مَأْمَلِكْتَ أَيْمَنُكُمْ﴾. [النساء: ۲۵].

«و آنها که توانایی ازدواج با زنان (آزاد) پاکدامن باایمان را ندارند، می‌توانند با زنان پاکدامن از بردگان باایمانی که در اختیار دارید ازدواج کنند.»
و مشکلتر از نکاح جاریه تنها ازدواج دائم است ولی نکاح متعه آسانترین انواع نکاح است پس مقصود آیه نکاح متعه نیست.

خداوند شروط نکاح را در این آیه بیان کرده است: ﴿أَنْ تَبْتَغُوا بِأَمْوَالِكُمْ مُحْصِنِينَ غَيْرِ مُسَفِحِينَ﴾. [النساء: ۲۴].

«برای شما حلال است که با اموال خود، آنان را اختیار کنید: در حالی که پاکدامن باشید و از زنا، خودداری نمایید.»

غیر مسافحین یعنی زناکار نباشید. ولی مقصود از نکاح متعه تنها ریختن منی و ارضاء شهوت است و در آن احصان و پاکدامنی و حفظ جسم و نفس زن یا مرد نیست و برآستی این نص صریحی در رد ازدواج موقت است زیرا به اتفاق علماء در ازدواج موقت پاکدامنی و احصان وجود ندارد.

جامعه عصر نبوی از ازدواج موقت خالی بوده است

اگر ازدواج موقت در عصر پیامبر مرسوم بود حتماً خداوند در قرآن مشروعیت و احکام تفصیلی آنرا بیان می‌نمود همانطور که در ازدواج دائم و ملک یمین بیان کرده است.

یقیناً اگر ازدواج موقت مشروع بود بخاطر سهولتش عمل به آن بیشتر می‌شد پس چگونه خداوند نسبت به این امر مهم سکوت می‌کند ولی دو ازدواج دیگر را تشریح

می‌نماید.

خداوند نکاح جاریه را در هشت جای قرآن بحث کرده است و آیات دیگر مربوط به مشروعیت واحکام آن در قرآن فراوانند حتی خداوند مسئله‌ای مانند شراب را که اهمیتش از نکاح متعه کمتر است چندین بار ذکر کرده است پس چگونه نکاح متعه را که خطرتر و وقوع آن بیشتر خواهد بود در قرآن ذکر نمی‌کند.

در این زمینه فقط یک قول درست است. اینکه نکاح متعه بر مسلمانان حرام بوده و آنرا عملی نساخته‌اند و از اول عهد اسلام در مکه بر آنان حرام گشته است همانطور که در سوره مؤمنون و معارج ذکر شده است.

ازدواج موقت در روایات و فتوای فقهاء

اولین روایتی که باید مورد توجه قرار گیرد روایت ترمذی از ابن عباس است ابن عباس می گوید: «إنما كانت المتعة في أول الإسلام، كان الرجل يقدم البلدة ليس له بها معرفة فيتزوج المرأة بقدر ما يرى أنه يقيم فيها فتحفظ له متاعه وتصلح له شأنه حتى إذا نزلت ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾. [المؤمنون: ٦]. فكل فرج عدا هذين فهو حرام». [تحفة الأحوذی شرح جامع الترمذی ٤/٢٦٩]

ازدواج موقت در اول اسلام رائج بود و هرگاه مردی به شهری وارد می شد که در آنجا آشنایی نداشت با زنی ازدواج می کرد به همان اندازه که در آنجا می ماند تا زن و سائلش را برایش حفظ کند و حالش را اصلاح نماید. تا زمانی که این آیه نازل شد. ﴿إِلَّا عَلَىٰ أَزْوَاجِهِمْ أَوْ مَا مَلَكَتْ أَيْمَانُهُمْ﴾. [المؤمنون: ٦]. «تنها آمیزش جنسی با همسران و کنیزانشان دارند».

از این روایت برمی آید که نکاح متعه در ابتدای اسلام حرام گشت چون از عادات جوامع جاهلی و مشرک بود.

در مسند امام احمد آمده است مردی از ابن عمر درباره نکاح متعه سؤال کرد او عصبانی شد و گفت: «قسم به خدا ما در عهد پیامبر خدا ﷺ زناکار نبوده ایم». (مسند امام احمد با سند صحیح ٨٧/٢، مجمع الزوائد ٤/٢٦٥).

یعنی مجتمع عصر پیامبر ﷺ عاری از نکاح متعه بوده است و امام نووی در شرح مسلم، سرخسی در المبسوط و شیخ مخلوف در صفوة البیان و امثال آنها نیز به آن اشاره کرده اند.

علامه شمس الدین سرخسی می گوید: «به ما چنین رسیده است که پیامبر خدا ﷺ در عصر خود سه بار در غزواتی که از نظر جنسی مردان در مضیقه قرار گرفته اند نکاح متعه را حلال کرده است اما بعداً از آن نهی نموده است و غیر از آن سه بار کلاً تداوم نداشته

است تا نیازمند دلیل نسخ باشد». (المبسوط ۱۵۲/۵)

و در این زمینه امت به اجماع رسیده‌اند همانطور که جصاص، قاضی عیاض و خطابی ذکر کرده‌اند. (احکام القرآن ۱۵۲/۲، المعلم ۱۳۱/۲، شرح صحیح مسلم نووی ۱۸۱/۹، فتح الباری ۷۸/۹).

تمام روایات دیگر جز ترخیص در این سه روز چیز دیگری را نمی‌رسانند یک بار در خیبر که بعد از آن پیامبر آنرا تا روز قیامت تحریم کرد. مسلماً در آن زمان در خیبر زنان مسلمان وجود نداشته‌اند پس نکاح متعه با زنان یهودی و مشرک بود نه با زنان مسلمان و نه در مجتمع اسلامی لذا به علت کوتاه‌بودن مدت آن و وقوعش در خارج از جامعه اسلامی بحث آن در قرآن نیامده است.

اما به نظر ابن عباس رخصت آن در زمان اضطرار باقی بود ولی اصحاب بزرگ مانند علی بن ابی طالب با او مخالفت کرده و فتوایش را ابطال نمودند علی رضی الله عنه به او گفت: «إنك رجل تائه فهانا رسول الله صلی الله علیه و آله و سلم عن متعة النساء يوم خیبر». (مسلم با شرح نووی ۱۸۹/۹).

«شما مرد پریشان حالی هستی، پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم در روز خیبر ما را از نکاح متعه منع کرد». و عبدالله بن عمر رضی الله عنهما نیز با او مخالفت کرد. ترمذی، بیهقی و طبرانی نقل کرده‌اند که ابن عباس از رأی خود بازگشت. با این وجود ابن عباس مانند گوشت مردار تنها آنرا در حال اضطرار جایز می‌دانست یعنی در اصل نکاح متعه را مانند گوشت مردار حرام می‌دانست.

عبدالله بن عمر رضی الله عنهما می‌گوید: وقتی عمر بن خطاب رضی الله عنه به ولایت رسید برای مردم خطبه خواند و گفت: پیامبر خدا سه بار نکاح متعه را برای ما مباح و سپس آنرا حرام کرد. قسم به خدا اگر بینم مرد متأهلی نکاح متعه کند او را رجم می‌کنم مگر اینکه چهار شاهد بیاورد و گواهی دهند که پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم بعد از تحریم آنرا حلال کرده است. (ابن ماجه حدیث ۱۹۶۳ و مسند احمد ۵۵۲/۱۳) یعنی عمر شخصاً نکاح متعه را تحریم نکرد بلکه حرمت آنرا از پیامبر صلی الله علیه و آله و سلم نقل کرد و مباح‌بودن آن تنها سه روز بود سپس تحریم گردید نه اینکه در تمام عهد مدنی مباح بوده باشد. همانطور که شایع شده است.

فقهاء اهل بیت بر حرمت نکاح متعه اجماع دارند

- ۱- علی بن ابی طالب علیه السلام همانطور که از مصادر اهل سنت نقل شد و اما مصادر اهل شیعه در مسند امام زید بن علی از زید بن علی از پدرش از جدش علی روایت کرده است که گفت: «نهی رسول الله صلی الله علیه و آله عن نکاح المتعة عام خیر».
- الروض النضیر شرح مجموع الفقه الکبیر (۲۳/۴)، تهذیب الأحکام طوسی (۲۵۱/۷) الاستبصار طوسی ۱۴۲/۳، وسائل الشیعه عاملی (۴۴۱/۴).
- ۲- امام زید (الروض النضیر شرح مجموع الفقه الکبیر (۲۶/۴).
- ۳- امام جعفر صادق همانطور که در بحار الانوار (۳۱۸/۱۰۰) آمده است از او درباره متعه سؤال شد گفت: جز انسانهای فاجر کسی نزد ما آنرا انجام نمی دهد. در «الروض النضیر» در فقه زیدیه، آمده است او درباره نکاح متعه گفت: همان زنی است. (الروض النضیر شرح مجموع فقه الکبیر ۲۲۶/۴ و دعائم الاسلام ۲/۲۲۹).
- ۴- امام محمدباقر درباره نکاح متعه گفت همان زنی است همانطور که در روض النضیر آمده است. و درباره نهی ائمه از نکاح متعه به کتاب الکافی کلینی (۴۴۹/۵) و (۴۵۳) مراجعه شود.
- ۵- امام حسن بن یحیی بن زید فقیه اهل عراق اجماع اهل بیت درباره نهی از نکاح متعه را نقل می کند. (الروض النضیر شرح مجموع الفقه الکبیر ۲۲۶/۴) طوسی یکی از علماء بزرگ امامیه می گوید: نکاح موقت عیب و عار است. او می گوید: وقتی زن از خانواده شریفی باشد نکاح متعه با او درست نیست چون برای خانواده اش عیب عار و برای خود زن ذلت و خواری است. (تهذیب الاحکام ۲۵۳/۷)
- واضح است که زیدیه و اسماعیلیه که از اهل بیت تبعیت می کنند، و همچنین اهل سنت آنرا حرام می دانند.
- ۶- روایاتی که از ائمه مبنی بر تحلیل آن روایت شده اند همه دروغند. چون با قرآن،

سنت، اجماع صحابه و فقهاء امت از جمله فقهاء اهل بیت تعارض دارند و سند آنها نیز ضعیف است.

بررسی تاریخ ائمه

در تاریخ نیامده است که یکی از علماء یا عامه اهل بیت بخصوص در سه قرن اول هجری از ازدواج موقت بدنیا آمده باشند. اگر آنان آنرا مباح یا واجب می دانستند در میان آنها اجرا می شد و فرزندان از این طریق بدنیا می آمدند و کتب انساب تنها دو نوع مادر برای آنها ذکر کرده است یکی همسر دائمی و دیگری جاریه. بدین دلیل آنان نکاح متعه انجام نداده اند، و این مقتضی تحریم آن از طرف امامان است. و اگر تاریخ زندگی آنان بررسی شود موضع عملی آنها در برابر متعه مشخص می شود. از این طریق تمام روایات نقل شده از آنها درباره اباحه نکاح متعه تکذیب می شوند، والله الحمد.

جای تعجب است که علماء امامیه برخلاف همه مطالب ذکر شده فتوی داده اند از محمد الصدر درباره نکاح متعه سؤال شد. او جواب داد (مسأله ۱۷۳) «از ضروریات مذهب است و هر کس آنرا انکار کند مانند این است که از تشیع خارج و به تسنن یا به هر ملت دیگری وارد شده است، و متدین به غیر ما انزل الله شده است، چون در قرآن نص آن وجود دارد. (مسائل ورود / جزء چهارم ص ۴۱).

از امام جعفر صادق روایت می کنند که گفته است: خداوند شراب مست کننده را بر پیروان ما حرام کرده و در عوض نکاح متعه را حلال نموده است. حتی به دروغ به پیامبر ﷺ نسبت داده اند که فرموده است: «هر کس یکبار متعه انجام دهد از خشم خداوند جبار در امان است، و هر کس دوبار نکاح متعه انجام دهد با ابرار حشر می شود، و هر کس سه بار متعه انجام دهد در بهشت همراه من خواهد بود». (تفسیر منهج الصادقین: فتح الله کاشانی ۴۹۳/۲). در حالی که پیامبر ﷺ از این اقوال بری است. و اخیراً آیت الله خمینی گفته است: نکاح متعه با خواهر رضاعی مشکلی ندارد به شرطی که به او دخول نکند. (تحریر الوسیله آیت الله خمینی ۲۴۱/۲ مسأله ۱۲)

و همچنین گلپایگانی و لطف الله صافی فتوای جواز مفاخذه با خواهر شیری را صادر کرده اند. (هدایة العباد ۲/ ۳۰۵ - ۲۳۸)

خلاصه

- ۱- آنچه در قرآن آمده است تحریم ازدواج موقت است.
- ۲- جامعه عصر پیامبر ﷺ از نکاح متعه عاری بوده است جز در جنگ خیبر که پیامبر ﷺ سه روز آنرا مباح کردند.
- ۳- صحابه از جمله علی بن ابی طالب و ابن عباس بر تحریم آن اجماع نموده‌اند.
- ۴- فقهاء امت از جمله فقهاء و اهل بیت که نه خودشان و نه اهل بیت از نکاح متعه فرزند نداشته‌اند همه بر حرمت آن اجماع دارند.
- ۵- نکاح متعه در سالهای اولیه تاریخ اسلام در مکه حرام شد و تحریم آن تا روز قیامت ادامه دارد و جز شک و شبهه و روایات دروغ دلیلی بر مباح بودن آن وجود ندارد.